
Володимир
Біблер

ЦИВІЛІЗАЦІЯ І КУЛЬТУРА. Філософські роздуми у переддень XXI сторіччя (фрагменти)*

Перш ніж розкривати сенс заголовка, скажу про підзаголовок. Визначення — «Філософські роздуми у переддень XXI сторіччя» — для мене суттєве. Суттєве для нашого взаєморозуміння. <...>

Причому це — «філософські роздуми», що також попереджає: це не історичний і не власне науковий текст, але текст, що загальмовано розмірковує, філософський текст, який немовби наново повертає до початку роздуму над тим, що є культура і цивілізація. На мій погляд, взагалі філософія тим і відрізняється, що вона завжди повертає нашу думку до начала, до того, над чим уже багато думало, працювало людство. <...>

І нарешті, це — філософські роздуми саме в переддень XXI сторіччя. Я буду не загально говорити про цивілізацію і культуру, хоча і про це говорити (можливо, навіть часом це і буде головне), але провідний вектор моїх роздумів пов'язаний з тим напруженням, яке всіх нас опановує в переддень XXI сторіччя. Нове сторіччя — це завжди щось, що розбухує наше розуміння: що буде за порогом? Ну, а сучасний переддень *тисячоліття* особливо нагтовхує на такого типу роздуми, на ризиковане загадування: що чекає за рубежем 2000-го року?

---

* Стаття була вперше опублікована 1993 року. Переклад зроблено за другим виданням: Біблер В.С. На гранях логіки культури: Книга избранных очерков. Москва, 1997, с. 277—313.